

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ: МЕТА ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ

Сідак С.В.,

старший викладач кафедри
європейської інтеграції та економіки
факультету міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

В статті проведений правовий аналіз засад здійснення монетарної політики Європейською системою центральних банків. На підставі проведеного аналізу, базуючись на de lege lata, розроблено de lege ferenda щодо адаптації правового регулювання здійснення монетарної політики в Україні до норм та стандартів ЄС.

Ключові слова: монетарна політика, Європейська система центральних банків, Європейський центральний банк.

В статтє провoдиться правовoй анализ oснoв монетарнoй пoлитики Европeйскoй систeмы центрaльных бaнкoв. Бaзируюсь нa de lege lata, рaзрaбoтaнo de lege ferenda для aдaптaции пpaвoвoгo рeгулirовaния пpoвeдeния монeтaрнoй пoлитики в Укрaинe к нoрмaм и стaндaртaм ЕС.

Ключевые слова: монетарная политика, Европейская система центральных банков, Европейский центральный банк.

The article presents legal analysis of the foundations of implementation of monetary policy by the European System of Central Banks. On the basis of the analysis, based on de lege lata, de lege ferenda has been developed on the adaptation of legal regulation of Ukraine's monetary policy to the norms and standards of the EU.

Keywords: monetary policy, European System of Central Banks, European Central Bank

У способі реалізації економічної політики протягом останніх 20-30 років прийшло до суттєвих змін, які стосуються – забезпечення низького рівня безробіття, боротьби з інфляцією і забезпечення цінової стабільності. До 1970-х років «інфляція» та «безробіття» сприймалась фінансистами як взаємопов'язані два циклічні показники, розвиток яких міг контролюватись механізмами фіскальної політики та грошової політики. В сучасності переважає думка, що грошова політика повинна здійснюватись для досягнення стримування інфляційних процесів. Щоб грошова політика мала відповідну довіру, необхідно, щоб центральні банки як інституції, що реалізують грошову політику були незалежні.

Автор окреслює проблему даного дослідження як розгляд та аналіз основ здійснення монетарної політики в ЄС. Метою публікації є: проаналізувати основи здійснення монетарної політики в Європейському Союзі і розробити науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення розробки та здійснення монетарної політики в Україні на прикладі ЄС. Слід відмітити, що дану проблематику досліджували М. Світек [8], Й.Голін [5], К.Лука [1], М.Сідак [9; 10] та інші науковці країн Європи.

Відзначимо, що Маастрихтський договір визначає інструменти, які б повинні були використовуватись ЄСЦБ при реалізації єдиної монетарної політики. Це надає можливість ЄЦБ вільно приймати рішення, які саме інструменти та яким саме способом вони будуть використовуватись для досягнення своєї основної мети. Щоб монетарна політика ЄЦБ повинна бути транспарентна та прозора [6; 7]. Завдяки саме цьому підходу напрацьовується демократизм у діяльності ЄЦБ, та залучаються до діяльності центральних банків ЄС та держав-членів ЄС широка громадськість, що має право подавати свої пропозиції та розробляти науково-практичні висновки щодо

діяльності ЄСЦБ.

Базуючись на цих засадах ЄЦБ здійснює монетарну політику ЄС з метою забезпечення цінової стабільності¹. На виконання своєї основної мети ЄЦБ використовує дві стратегії: 1) валютна стратегія орієнтована на управління кількості (об'єму) грошової маси в обігу; 2) валютна стратегія спрямована на утримання встановленого рівня інфляції.

При здійснення монетарної політики ЄЦБ базується на наступних принципах [4; 6; 7; 10]: 1) ефективність; 2) відповідальність; 3) прозорість та відкритість; 4) орієнтація на середньострокові цілі; 5) безперервність; 6) незалежність ЄСЦБ.

Окрім принципів, європейським фінансовим законодавством було закріплено ознаки єдиної монетарної політики: 1) з метою підняття рівня прозорості та довіри до політики ЄЦБ – громадська доступність та публічність мети політики ЄЦБ та ЄСЦБ; 2) можливість громадськості дати оцінку правильності та компетентності дій здійснюваних ЄЦБ; 3) використання всіх можливих інформацій та практики національних центральних банків держав-членів ЄС для досягнення мети ЄСЦБ; 4) моніторингування монетарних інструментів тощо.

ЄСЦБ здійснює 4 базових видів операцій на вільному ринку: 1) головні операції, які слугують для рефінансування; 2) довгострокові операції, які здійснюються для рефінансування; 3) операції з адміністративною періодичністю; 4) структуральні операції [4; 10].

Відмітимо, що ЄСЦБ використовує при здійсненні єдиної грошової політики два типи сталих фінансових ресурсів [1; 4]: 1) лімітовані позики; 2) депозитні фінансові ресурси.

¹ Цінової стабільності – це річне зростання гармонізованого індексу споживчих цін до 2%. Гармонізований індекс споживчих цін (Harmonised Index of Consumer Prices - NICP) вираховується у відповідності зі ст. 109 Маастрихтського договору.

Окрім цього, для забезпечення стабільної діяльності банківської системи та ліквідної діяльності суб'єктів банківської системи ЄС з моменту створення Європейської системи центральних банків та Європейського центрального банку був введений у законодавство Європейського Союзу фінансово-правовий *інститут резервування* [1; 5; 10]. Система мінімальних резервів виконує в Європейському Союзі три основні функції у грошовій сфері [7, с. 341-372; 8, 25-37; 10, с.]: 1) стабілізації відсоткових ставок на фінансовому (грошовому) ринках; 2) зростання ліквідних активів на ринку; 3) контроль грошової експансії (interest rate elasticity of money demand) [2].

Отже, аналізуючи вищенаведене, автор прийшов до наступних висновків та розробив *de lege ferenda*: 1) використовувати за досвідом ЄС, при здійсненні монетарної політики, дві стратегії: а) стратегія орієнтована на управління кількості (об'єму) грошової маси в обігу; б) стратегія спрямована на утримання встановленого рівня інфляції; 2) закріпити в Законі України «Про Національний банк України» принципи здійснення монетарної політики: ефективність; відповідальність; прозорість та відкритість (завдяки цьому можна та слід залучати до діяльності центрального банку широку професійну громадськість, для подання пропозицій та розроблення науково-практичних висновків щодо вдосконалення діяльності НБУ); орієнтація на середньострокові цілі; безперервність; консистентність та незалежність ЦБ; 3) закріпити європейські ознаки монетарної політики: а) громадська доступність та публічність мети політики ЦБ; б) можливість громадськості дати оцінку правильності та компетентності дій здійснюваних ЦБ; в) моніторингування монетарних інструментів, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лука К. Торговля на мировых валютных рынках / Корнелиус Лука; Пер. С англ. – 2-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. - 716 с.
2. Dvořák P. Bankovníctví pro bankéře a klienty. – Praha: Linde. 2005. - s. 682.
3. ECB: Monthly Bulletin, Frankfurt am Main, January 1999.
4. European Monetary Institute: The single monetary policy in stage three, Frankfurt am Main, 1997.
5. Golin, J.: The Bank Credit Analysis Handbook, John Wiley & Sons, - Singapore 2001. - s.300.
6. Revenda Z. Centrální bankovníctví. – Praha: Management Press. 2001. - s. 783.
7. Revenda Z., Mandel M., Kodera J., Musilek P., Dvořák P., Brado J. Peněžní ekonomie a bankovníctví. – Praha: Management Press. 1999. - s. 620.
8. Svitek M. Kariálové vybavenie komerčných bánk. - Bratislava: EUROUNION, 2006. – s. 171.
9. Сідак М.В., Бисага Ю.М. Правове регулювання банківських відносин у країнах Центральної Європи: порівняльний аналіз (Україна, Чехія та Словаччина). – Ужгород: Ліра, 2006. – 200 с.
10. Сідак М.В. Фінансово-правове регулювання банківських відносин в Європейському Союзі та країнах Східної Європи: порівняльний аналіз. Монографія / М.В.Сідак. – Ужгород: Ліра, 2010. – 416 с.